

Program 20. února 2013

- 1. Trendy rozvoje knihoven**
- 2. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015**
- 3. Služby knihoven a autorský zákon**
- 4. Knihovnické organizace a spolky, poradní orgány, diskusní konference**

Trendy rozvoje knihoven

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015

Rekvalifikační kurs

20.2.2013

Praha

Vít Richter

Národní knihovna ČR

Dva scénáře budoucího rozvoje knihoven

- Knihovny si i v budoucnu zachovají své významné místo v oblasti vzdělávání, uchování a zpřístupnění informací i pro volnočasové aktivity
- Knihovny se stanou zbytečnou institucí, zaniknou jako telefonní budky

Který scénář je pravdivý?

Který je pravděpodobnější?

Jaké společenské a technologické změny ovlivňují knihovny?

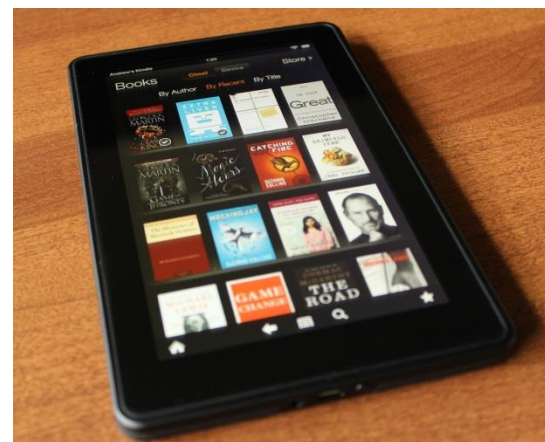
- Vizualizace lidské komunikace
- Rozvoj nových médií – televize, počítačové hry...
- Úpadek tradiční čtenářské gramotnosti
- Nové formy trávení volného času – cestování, sport...
- Preference zábavy a hororu

Změny související s rozvojem ICT a internetu

- ❑ Internet jako zdroj kvalitních informací a služeb
- ❑ Dynamický růst objemu digitálních dokumentů – pokles vlivu tištěných médií
- ❑ Růst dostupnosti internetu pro obyvatele
- ❑ Růst počítačové gramotnosti
- ❑ Změny ve způsobu komunikace a vyhledávání informací – googlizace společnosti
- ❑ Integrace ICT do výuky – e-learning
- ❑ Sociální sítě, Face Book, YouTube
- ❑ Mobilní komunikace dostupná kdekoliv – propojení internetu, počítače, mobilu a televize
- ❑ Datové sklady, big data, cloud

**Dostupnost internetu
kdykoliv a kdekoliv**

**Prodej a využívání
eknih**

**Masová digitalizace
knihovních fondů**

**Autorský
zákon**

Co bude po roce 2020?

Všichni připojení 24 hodin denně

Vše co bylo vytištěno, bude v digitální podobě

Mění se způsob vyhledávání a využívání informací

Knihovny mají poprvé v historii konkurenci ve svých hlavních funkcích

Co přinese digitalizace tištěné produkce?

□ Zlepšení přístupu k textům

- Okamžitý přístup k milionům knih nezávisle na tom, kde jsou uloženy
- Prohledávání plných textů
- Objevování a zpřístupnění zapomenutých autorů

□ Nastane odklon od čtení tištěných textů?

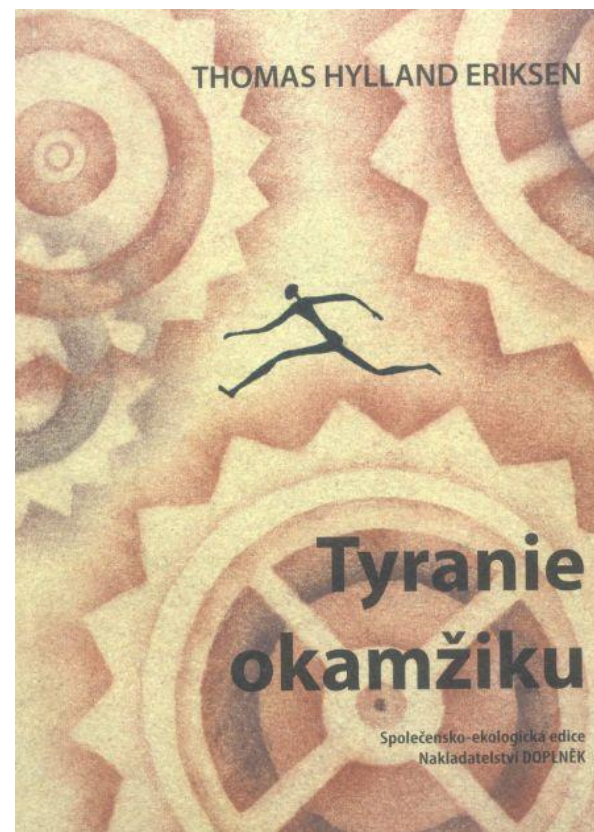
- Knihy – encyklopedie, slovníky, beletrie, různé obory
- Noviny, časopisy
- Zvýšení prodeje a zisku z e-books
- Pokles prodeje a snížení zisku u tištěné produkce?
- Zvýšení příjmů držitelů práv

Historická změna

- ❑ Mění se postavení knihy a knihoven v komunikaci
- ❑ Mění se životní styl lidí
- ❑ Knihovny se poprvé v dějinách dostávají do konkurence ve svých hlavních funkcích:
 - **Shromažďovat**
 - **Uchovávat**
 - **Zpřístupňovat autorská díla**
- ❑ Knihy budou dále vyráběny, prodávány, čteny...

Rychlost změn

- Knihtisk 550 let
 - Rozhlas 90 let
 - Televize 76 let
 - Počítače 52 let
 - PC 32 let
 - Internet s webem 22 let
 - Mobilní telefony 21 let
 - iPhone 7 let
 - iPad 3 roky
-
- **Knihovny se téměř nemění**
 - **Rychlý a pomalý čas**

Vliv digitalizace na knihovny

- Jaká bude úloha knihoven?
- Pokles zájmu o půjčování tištěné produkce?
- Budou moci knihovny půjčovat eknihy?
- Jak budou využívány výsledky masové digitalizace?

Knihovny musí poskytovat služby, které lidé potřebují a vyžadují

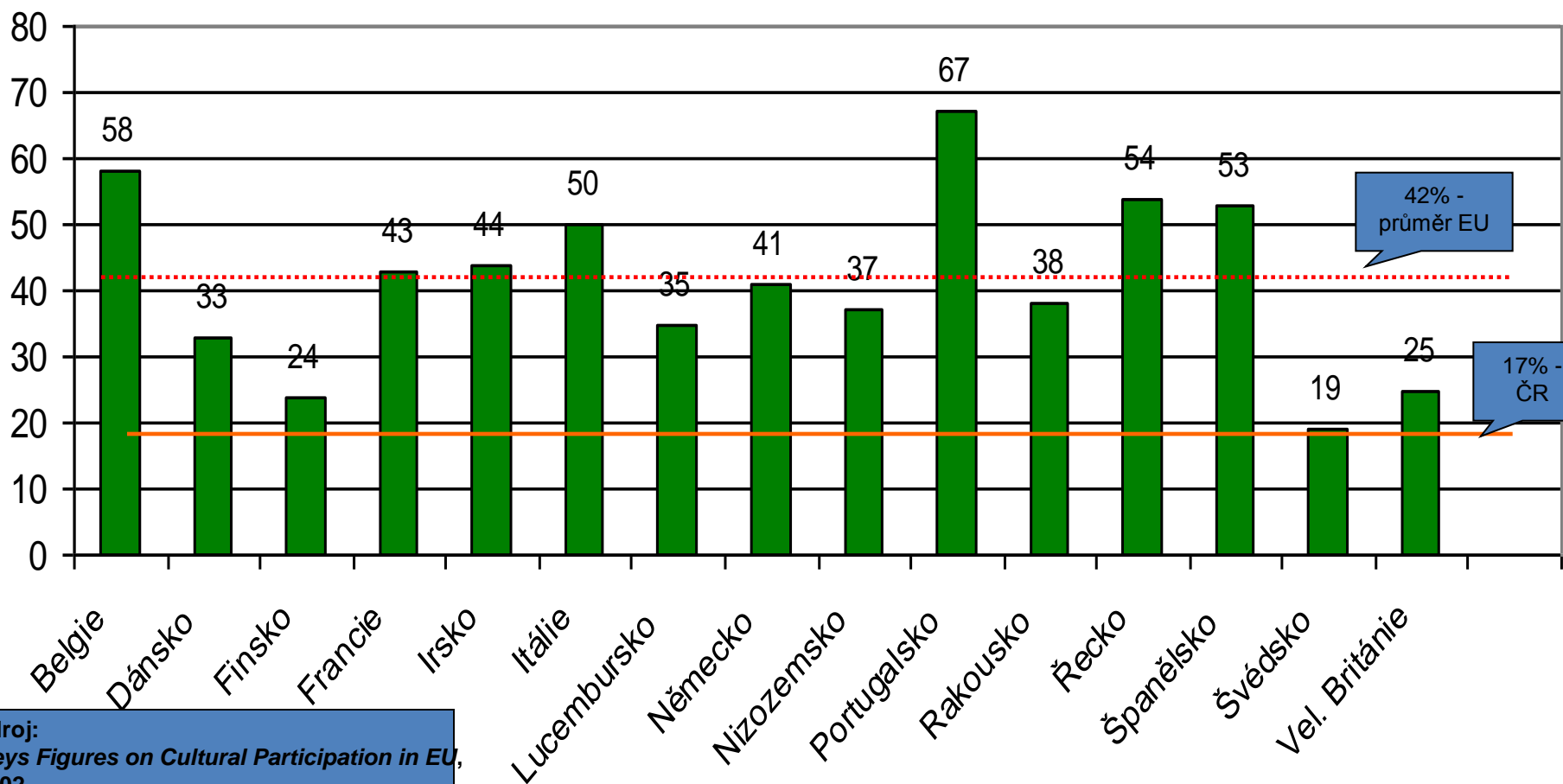
**Do jaké míry určí ICT naši
budoucnost?**

Češi patří k silným čtenářským národům

Ti, kteří nepřečetli za rok ani jednu knihu (EU - 15)

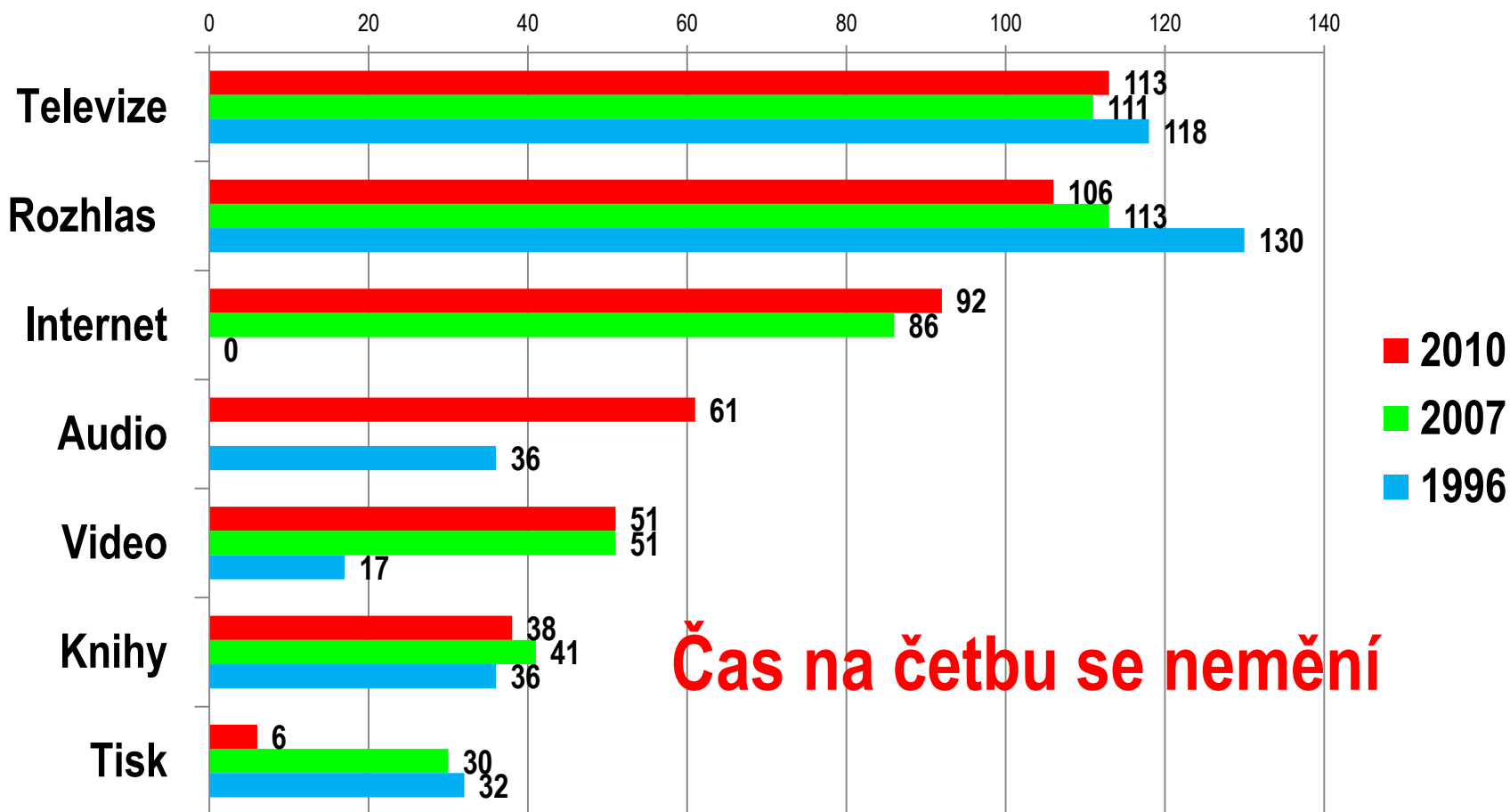
2002

%

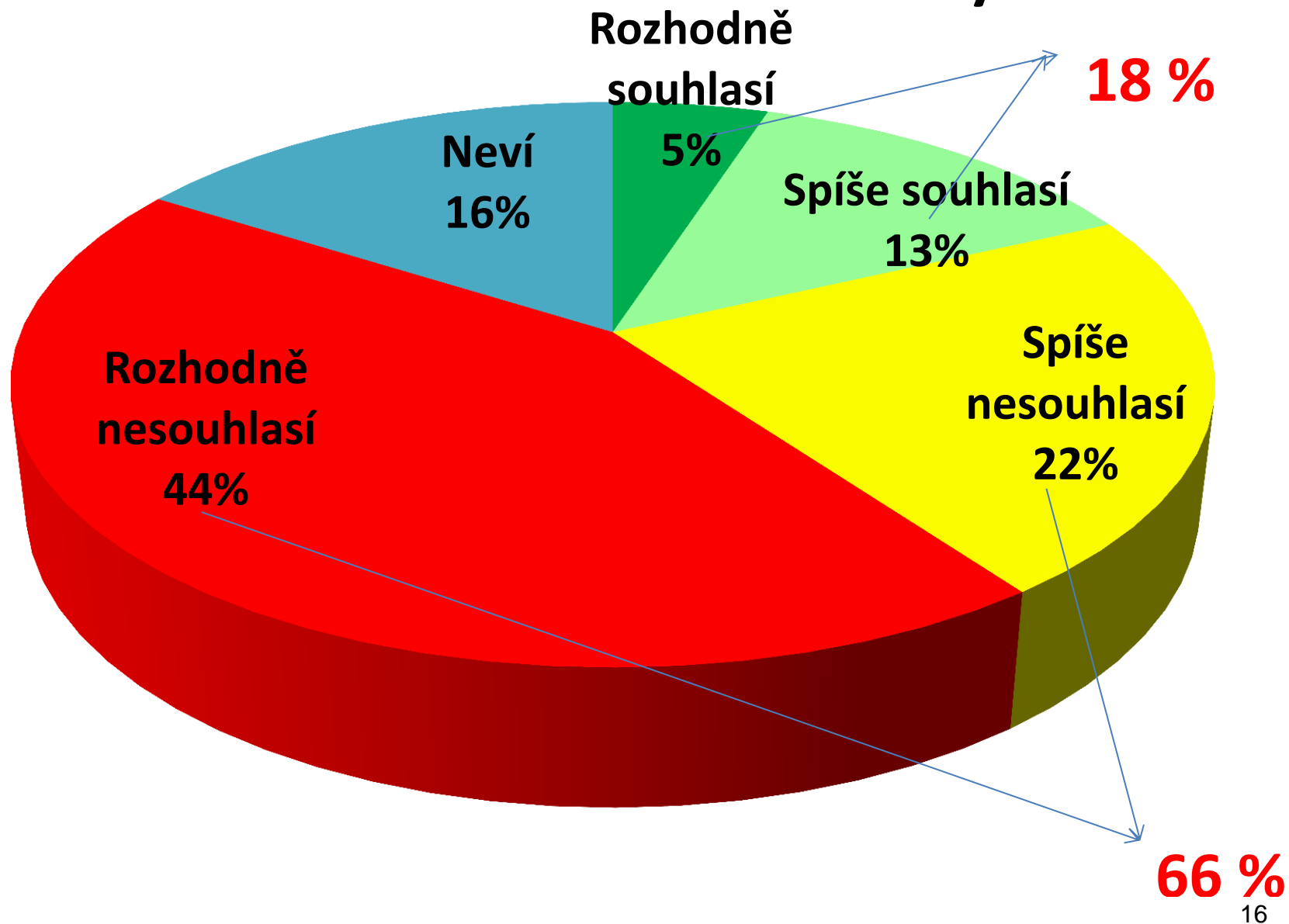
Zdroj:
 Keys Figures on Cultural Participation in EU,
 2002

Vybrané mediální aktivity (počet minut/den)

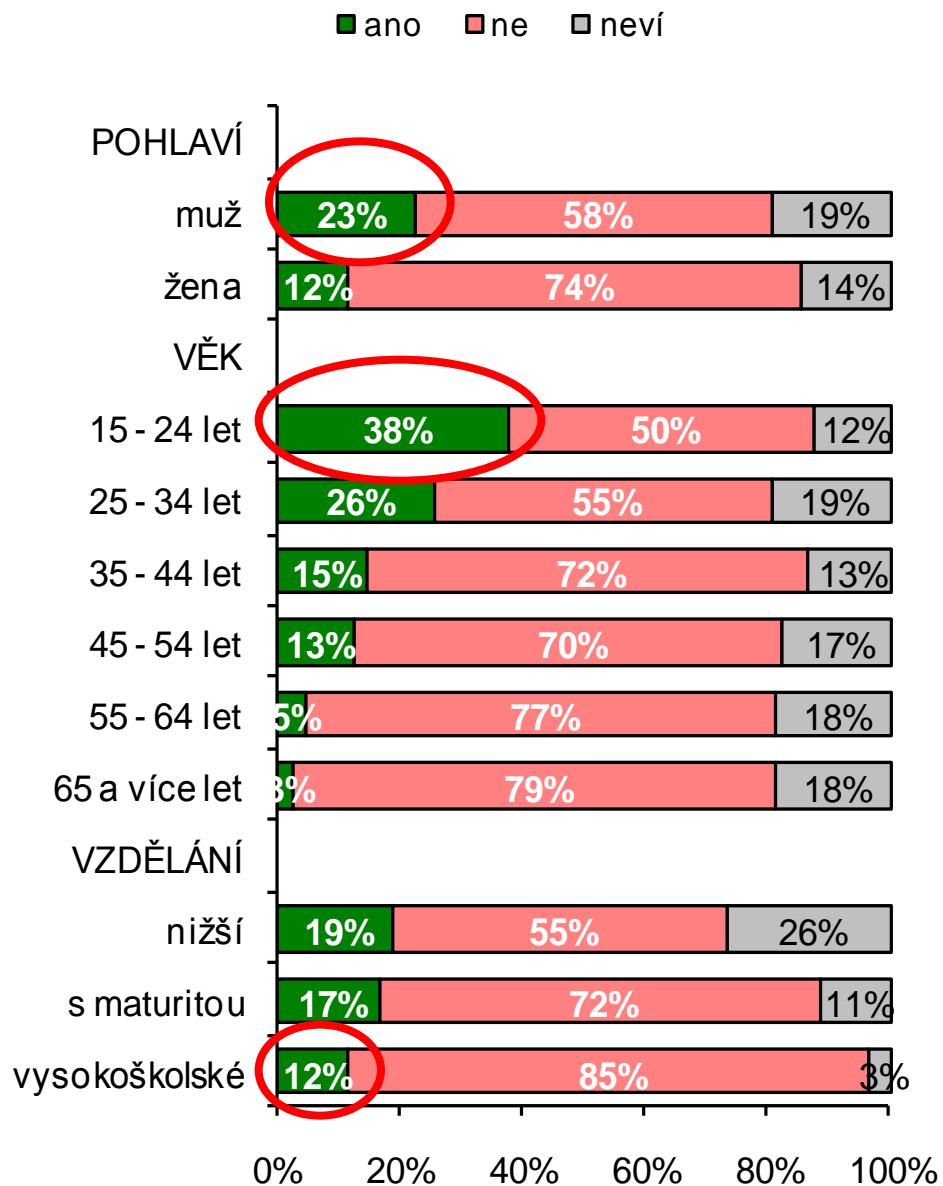

Čas na četbu se nemění

Nahradí ebooks tištěné knihy?

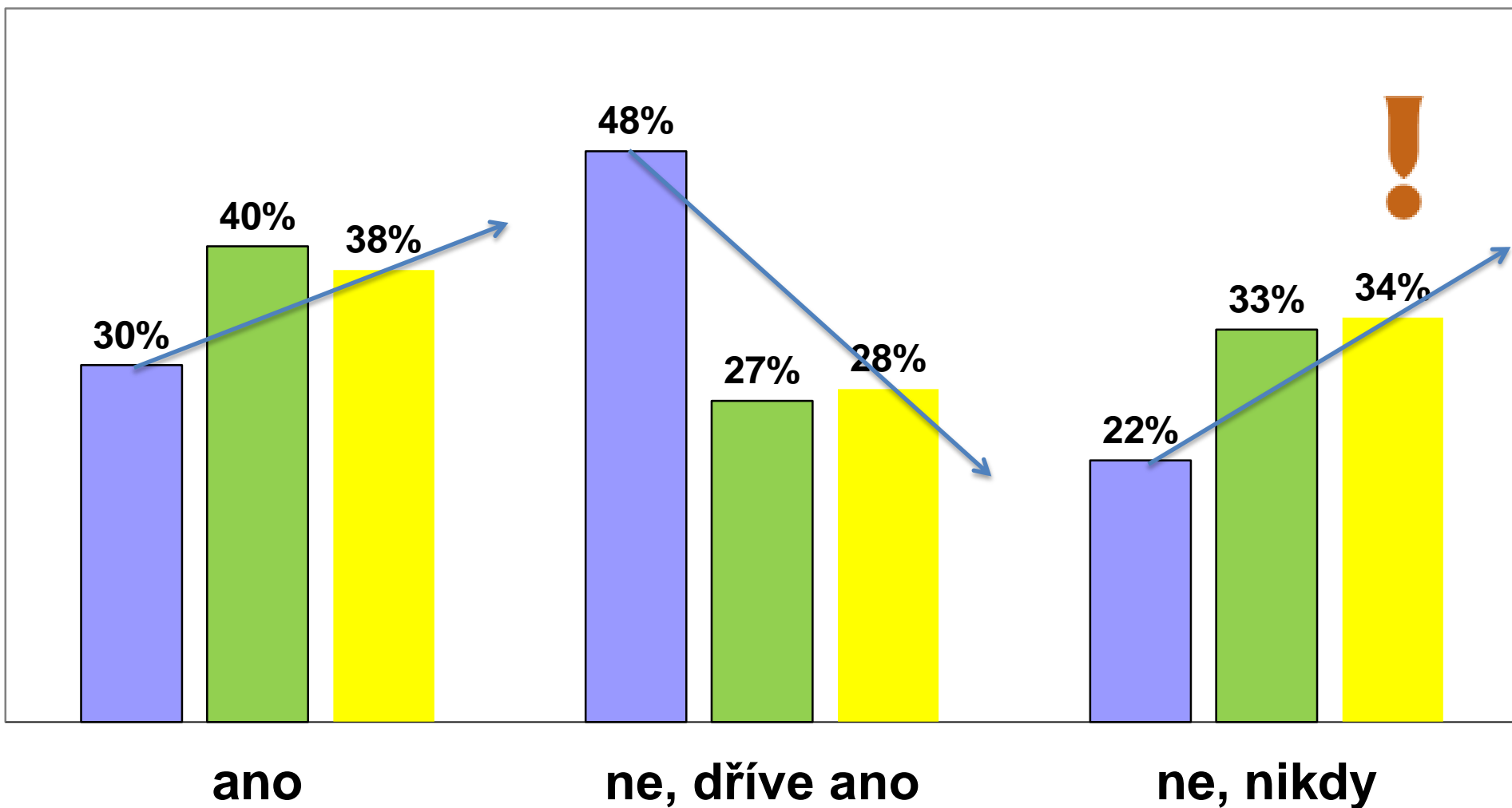

Elektronické knihy místo tištěných

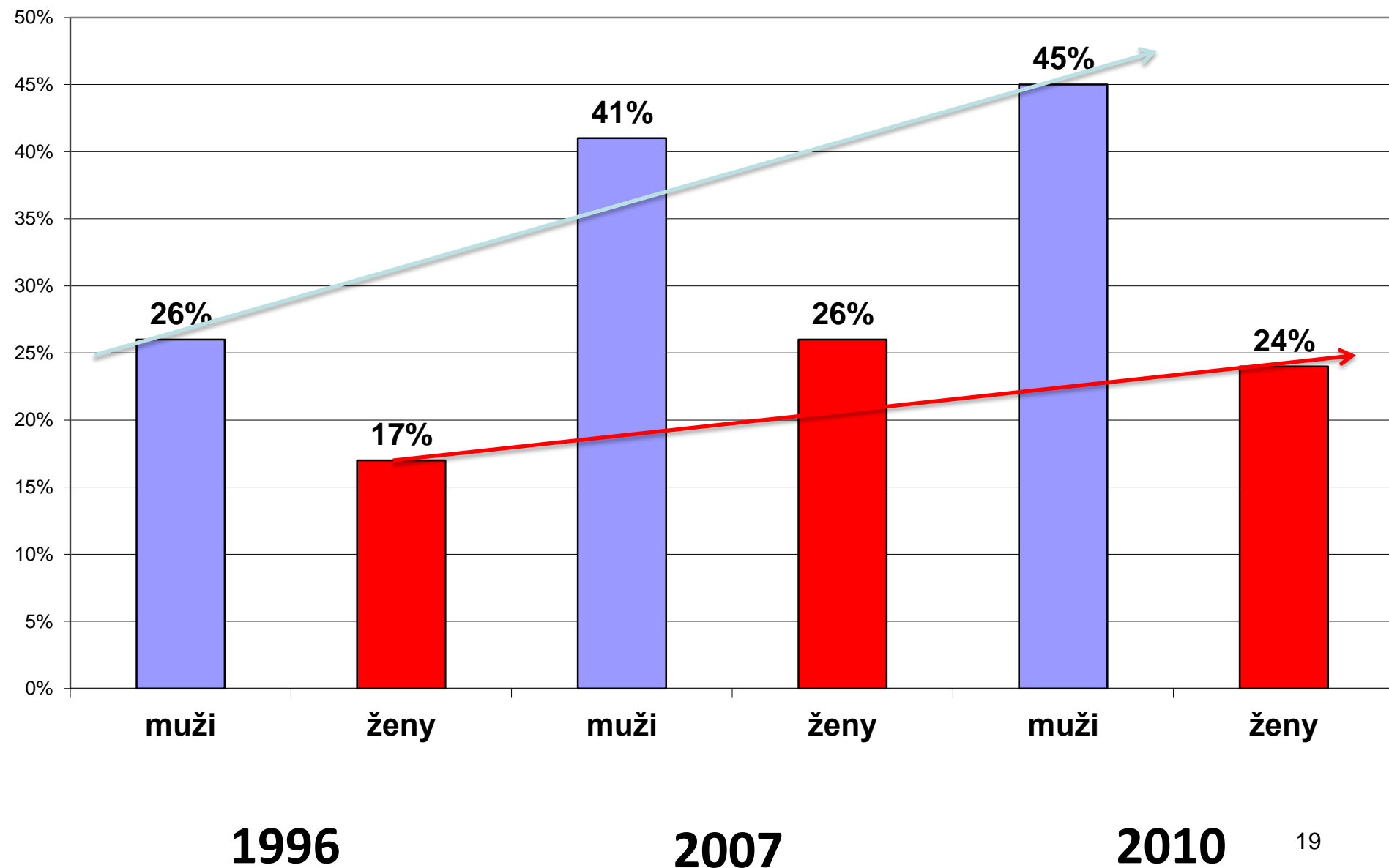

Využil jste v posledním roce služeb knihovny?

1996 2007 2010

Lidé, kteří nikdy nepoužívali knihovnu

1996

2007

2010

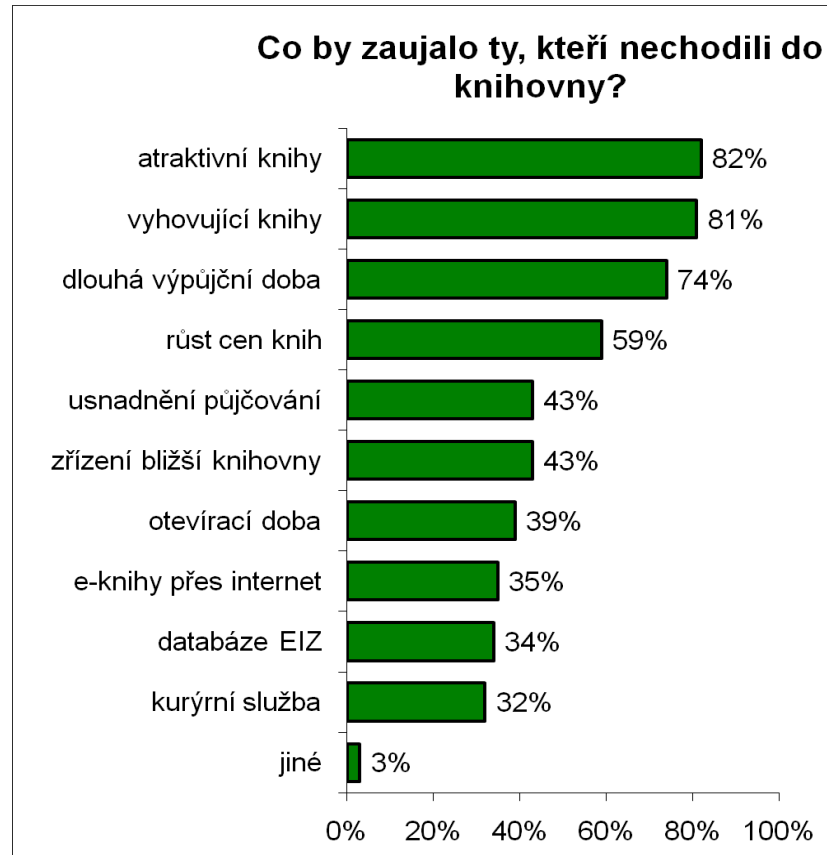
Čím by mohly knihovny zaujmout?

Nikdy nechodili do knihovny

86 % nic

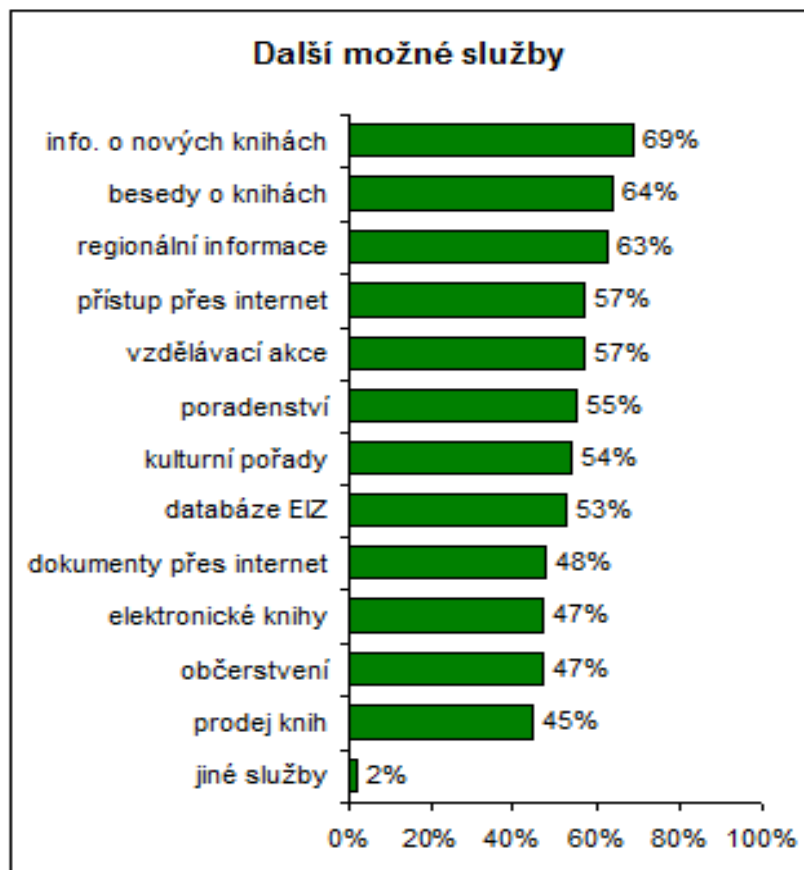
Dříve využívali knihovny

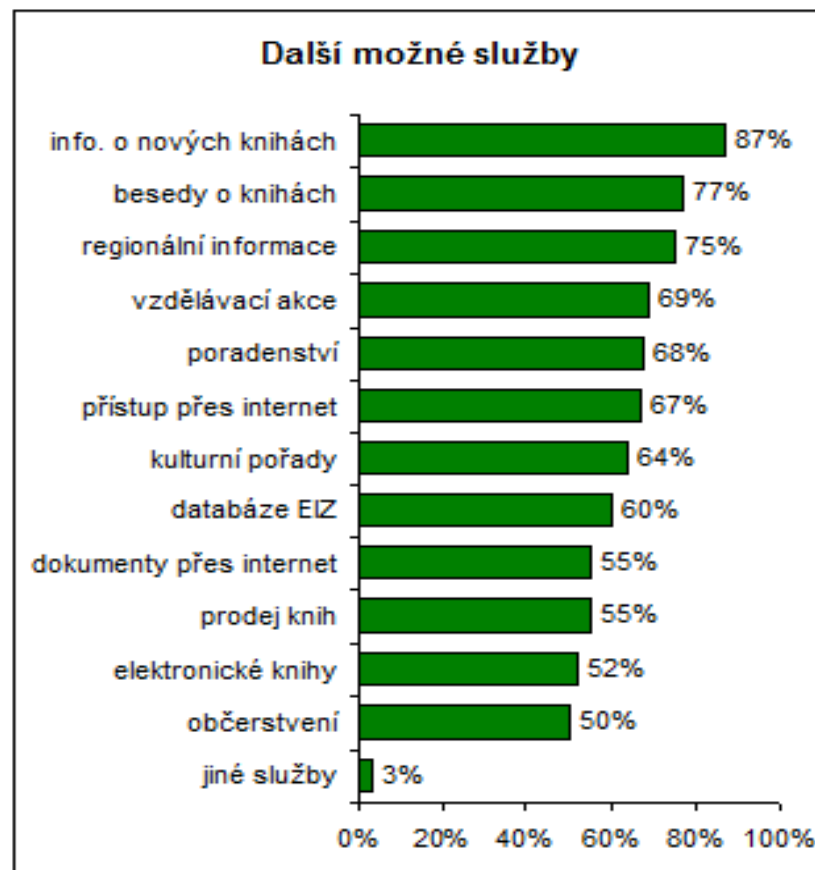
50 % nic

Jaké služby by knihovny mohly nabízet?

Nikdy nechodili do knihovny

Dříve využívali knihovny

Do jaké míry určí ICT naší budoucnost?

- ❑ Vliv technologií není přímočarý a jejich působení lze obtížně prognózovat
 - **Móda nebo hluboká změna?**
- ❑ Knihovny nejsou pouze technologií
 - **Silné historické, kulturní, sociální, psychologické a filozofické vlivy**
- ❑ Rostou požadavky společnosti znalostí – vzdělávání jako celoživotní kontinuální proces
- ❑ Autorská práva omezují digitalizaci
- ❑ Světy tištěných a digitálních médií nebudou nikdy totožné
- ❑ Knihovny mají v informační společnosti rozvojový potenciál
- ❑ale musí se ale změnit
 - **Co budou v budoucnu nabízet, aby byly pro uživatele zajímavé?**
 - **Knihovny musí definovat svůj vztah k potřebám znalostní společnosti**
 - **O knihovnách rozhodnou jejich uživatelé**

Jak změnit knihovny?

Jak připravit knihovny na budoucnost?

**Koncepce rozvoje knihoven ČR
na léta 2011 – 2015**

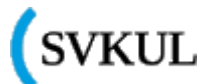
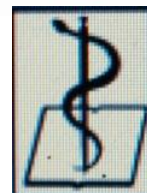
K čemu je užitečná koncepce?

- ❑ Identifikovat kritické faktory pro transformace
- ❑ Vytvořit podklad pro rozhodovací procesy
- ❑ Nastavit priority dotačních programů
- ❑ Vytvořit východisko pro zpracování dílčích koncepcí
 - Kraje, regiony, rezorty, skupiny knihoven, jednotlivé knihovny
- ❑ Prosadit principy koncepce do strategických materiálů a programů na různých úrovních
 - Priority strukturálních fondů
- ❑ Zlepšit vzájemnou spolupráci mezi knihovnami
- ❑ Získat knihovny a jejich pracovníky k realizaci společných cílů

Dotace knihoven ze státního rozpočtu (mil. Kč)

Dotační program	Rezort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Regionální funkce	Kraje	128	128	132	133	116	115
VISK	MK ČR	30,2	69,1	63,3	46	58,9	59,1
Knihovna 21. století	MK ČR	2,1	2,2	3	2,3	2,3	2,5
Česká knihovna	MK ČR	2	3	3,1	1,8	1,7	2,2
Licence půjčování zvuk. dok.	MK ČR	5,95	5,95	5,95	5,95	6	6
Licence půjčování tiš. dok.	MK ČR		23,5	23,2	23,3	22,6	22,3
Licence na veřejné čtení	MK ČR		0,08	0,09	0,09	0,09	0,09
Výzkum a vývoj	MK ČR	2	3,4	7,7	3	10,6	2,4
Projekt internetizace knihoven	MK ČR	100	100	100	80	80	25
Fond rozvoje VŠ	MŠMT	2,8	3,9	2	1	1	0
Informační zdroje pro VaV	MŠMT	130	130	130	130	130	150
CELKEM		403	469	470	427	429	382

Ústřední knihovnická rada

Implementace Koncepce

- ❑ Koncepce schválena vládou 11.1.2012
- ❑ Zpravodajové priorit – členové ÚKR
- ❑ Vytvoření pracovních skupin
 - **Dílčí cíle, projekty**
 - **Koordinace existujícího**
 - **Harmonogram, odpovědnosti, financování**
- ❑ Informace o Konceptci: <http://www.ukr.knihovna.cz/>

Jak změnit knihovny?

Jak připravit knihovny na budoucnost?

Koncepce rozvoje knihoven ČR
na léta 2011 – 2015

21 priorit

VICE 2020

Klient říká:

**„V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně
rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným,
očividně spokojeným
a motivovaným personálem
nebo z pohodlí domova
bez ohledu na národnost či handicap,
v kteroukoliv denní či noční dobu
získám bezplatně požadovanou kvalitní
službu“**

Klient říká:

„V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně
rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným,
očividně spokojeným
a motivovaným personálem
nebo z pohodlí domova
bez ohledu na národnost či handicap,
v kteroukoliv denní či noční dobu
získám bezplatně požadovanou kvalitní
službu“

Co chceme?

- Dlouhodobě zvyšovat v populaci podíl lidí,
 - Kteří knihovny využívají
 - Kteří považují knihovny za důležité
- Knihovna jako místo, kde **CHCEME** být
 - Fyzicky
 - Virtuálně
 - Citově...
- Nabízet komplexní služby v digitálním prostředí
 - Tištěné a digitální dokumenty
- Každá knihovna: **nabízí služby celého systému knihoven**

8 směrů pro budoucí rozvoj

Digitalizace textových dokumentů...

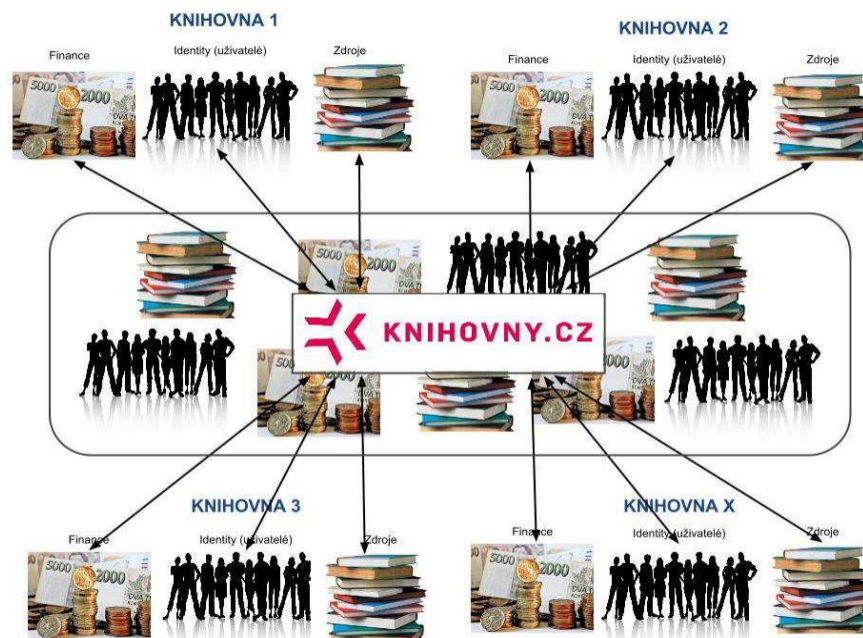
- ❑ Podporovat digitalizaci na jednotlivých úrovních - NDK, regiony, oborové instituce, specializované projekty.
- ❑ Zajistit dlouhodobou ochranu digitálních dokumentů.
- ❑ Zabezpečit maximální zpřístupnění digitálních dokumentů.
- ❑ Zabezpečit efektivní dostupnost EIZ pro podporu VVI a pro širokou veřejnost

Centrální portál českých knihoven

- ❑ Integrace a zpřístupnění tištěných a digitálních zdrojů
- ❑ Kvalitní a pohotové služby 24 hodin denně
- ❑ Meziknihovní služby a dodávání dokumentů
- ❑ Online platby za služby
- ❑ Sdílení registrovaných uživatelů
- ❑ Každá knihovna nabízí služby portálu

Pro uživatele

Pro knihovny

Pro dodavatele

Pro pracovní skupinu

Úvodní stránka >

O projektu >

Projektový záměr >

Harmonogram projektu >

RFI >

FAQ >

Knihovny.cz - archiv >

Kontakt >

Centrální portál českých knihoven

Připravovaný Centrální portál českých knihoven vám umožní získat požadované dokumenty v tradiční tištěné nebo digitální formě a pohotové a komplexní informace **kdykoli, odkudkoli a kdekoli**.

[Více o projektu](#)

Aktuality

30.8.2012

RFI

V rubrice RFI jsou zveřejněny všechny podklady pro RFI (Request for Information).

21.8.2012

Knihovny současnosti

Souhrnné informace o projektu máte možnost získat v úvodním bloku konference Knihovny současnosti 2012

[Více aktualit...](#)

Časový plán

Rok 2012

10. září: spuštění infoportálu projektu CPK, zveřejnění Projektového záměru

11. září: prezentace projektu na konferenci Knihovny současnosti (Pardubice), zveřejnění a vyhlášení RFI včetně přípravy vzorků dat CPK pro

www.knihovny.cz

Klient říká:

V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně rychle obslužen příjemným,

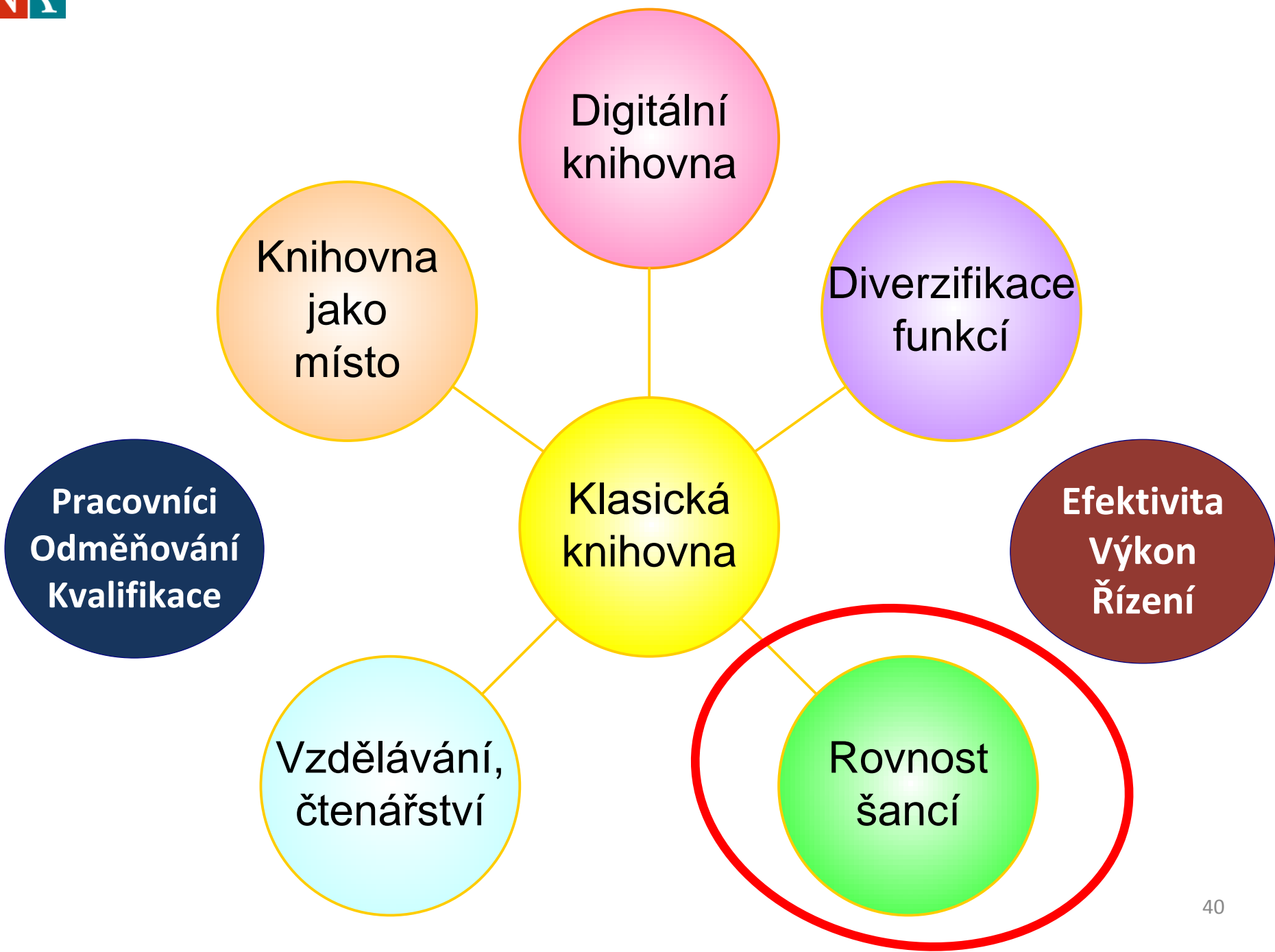

Podporovat úlohu knihoven jako center rozvoje občanských i jiných komunit a jejich kreativity

- ❑ Podporovat knihovny jako informační, vzdělávací, kulturní, komunitní centra obcí
- ❑ Pomáhat při vytváření místních partnerství a budování komunit.
- ❑ Vytvářet v knihovnách prostorové podmínky pro komunitní a kulturní aktivity.

Dělejte něco jiného!

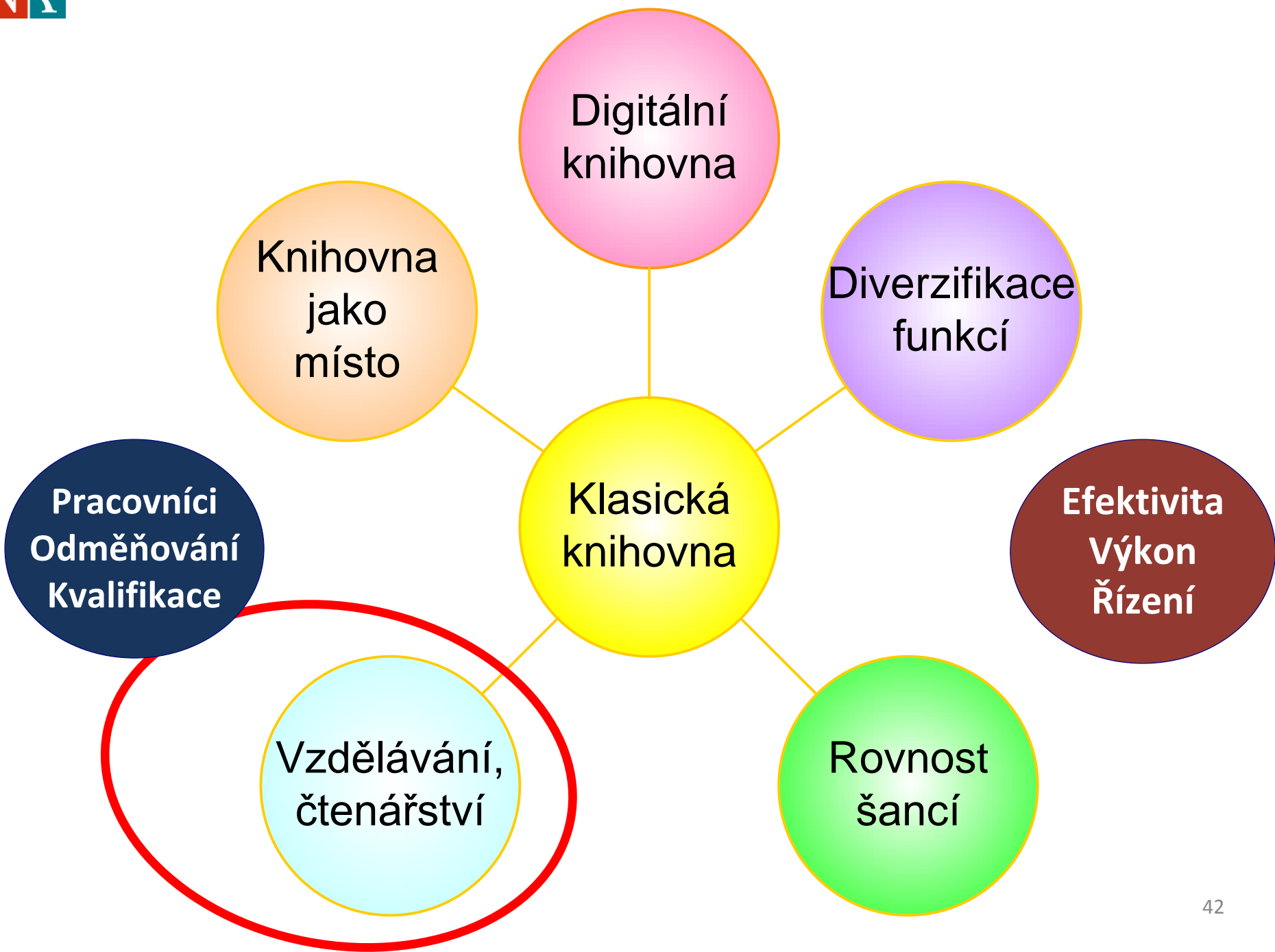
Nebud'te pouze knihovnou!

Rovný přístup ke službám knihoven

- ❑ Podporovat knihovny jako garanta rovného přístupu k informačním zdrojům a síti internet
- ❑ Zlepšit dostupnost knihoven a jejich služeb – bezbariérové knihovny
- ❑ Rozvíjet a využívat regionální funkce

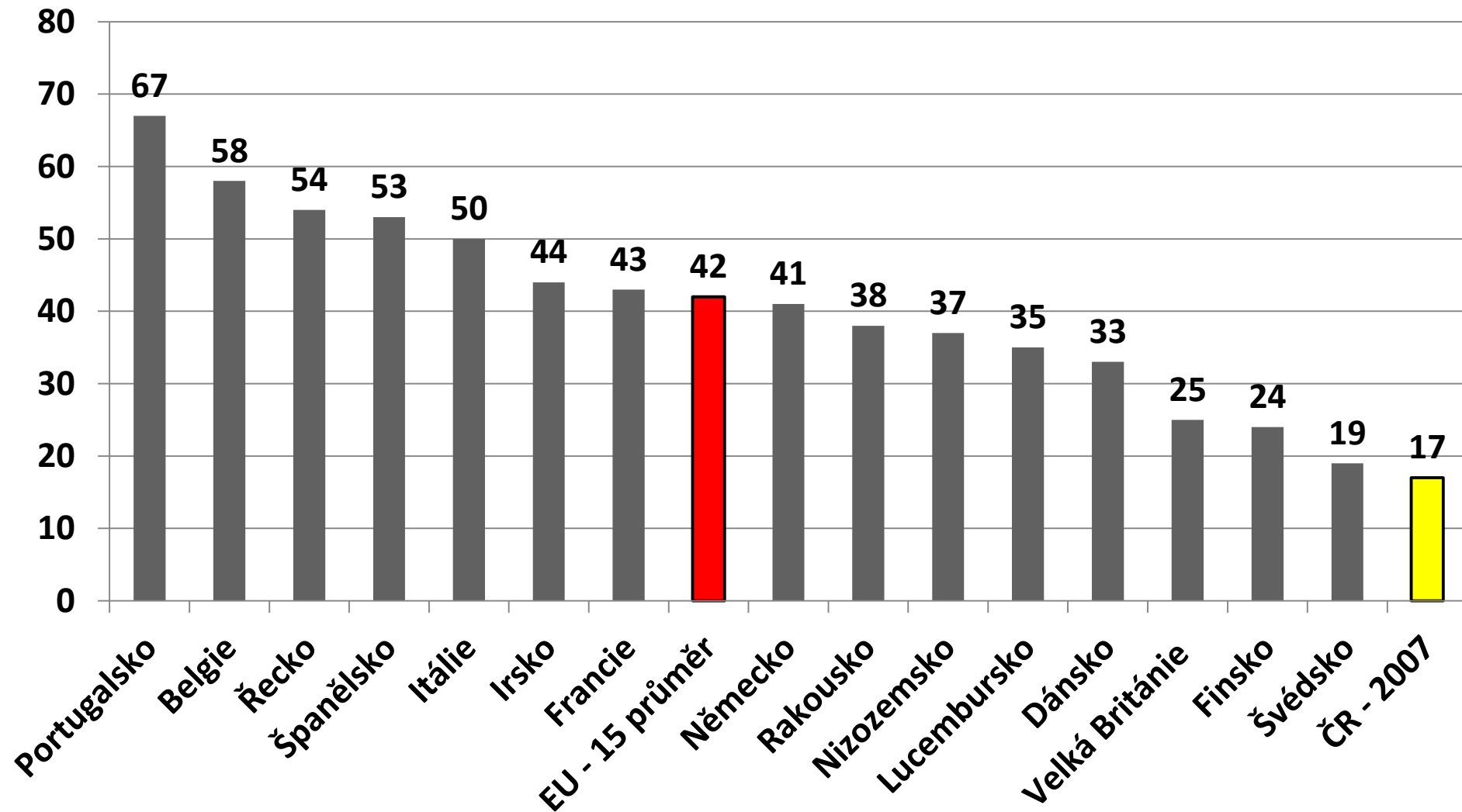
Podpora čtenářské a informační gramotnosti

- Podpora čtenářské gramotnosti
- Učit lidi využívat knihovny
- Marketingová podpora centrálních i lokálních služeb systému knihoven

Mezinárodní průzkum PISA 2009
Mládež 15 let

Ti, kteří za rok nepřečetli ani jednu knihu (% populace)

Podpora knihoven jako místa

- ❑ Vytvářet v knihovnách prostorové podmínky pro komunitní a kulturní aktivity
- ❑ Zpracovat standard prostorového a vybavení knihoven.

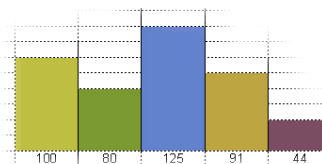

Zlepšení efektivity a výkonu knihoven

- ❑ Zpracovat metodiku výpočtu návratnosti investic v knihovnách
- ❑ Podporovat měření výkonu a činnosti knihoven pomocí metody benchmarkingu
- ❑ Znat potřeby lidí - co očekávají od knihoven
- ❑ Využít standard VKIS

ROI

Benchmarking knihoven
vyhodnocování výkonu a kvality činnosti knihoven
metodou benchmarkingu

Provozní doba	Dostupnost knihovny	Plocha knihovny	Webová stránka
Knihovní fond - financování	Knihovní fond - přírůstek	Online katalog	Vzdělávání pracovníků
Studijní místa	Internetová místa	Spokojenost uživatelů	

Jaká je „dobrá“ knihovna?

Provozní
doba

Dostupnost
knihovny

Plocha
knihovny

Webová
stránka

Knihovní
fond -
financování

Knihovní
fond -
přírůstek

Online
katalog

Vzdělávání
pracovníků

Studijní
místa

Internetová
místa

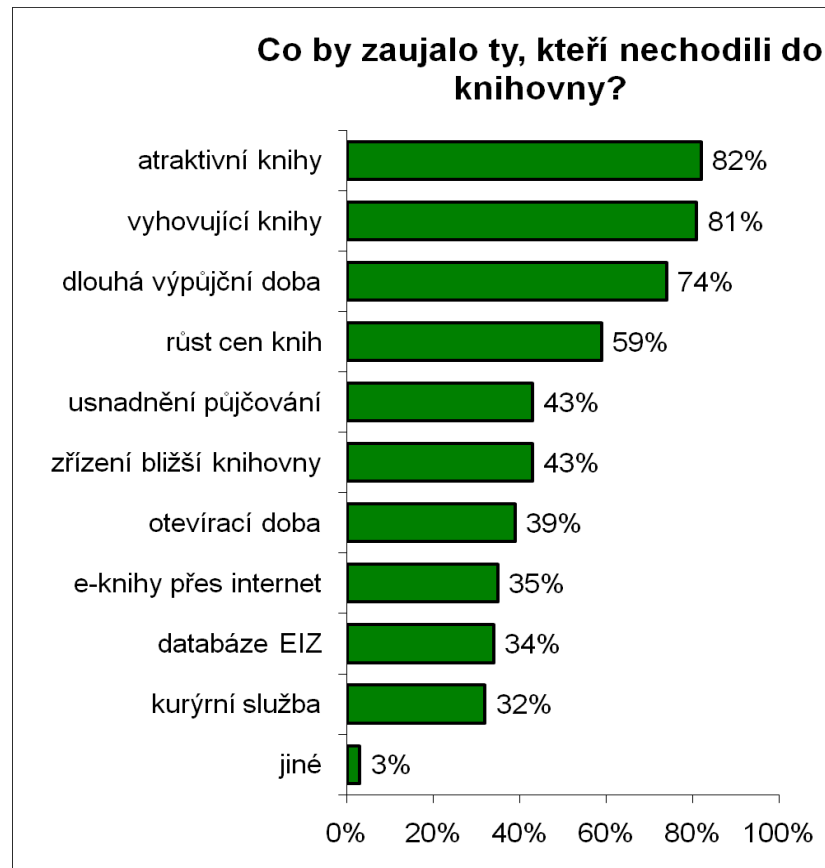
Spokojenost
uživatelů

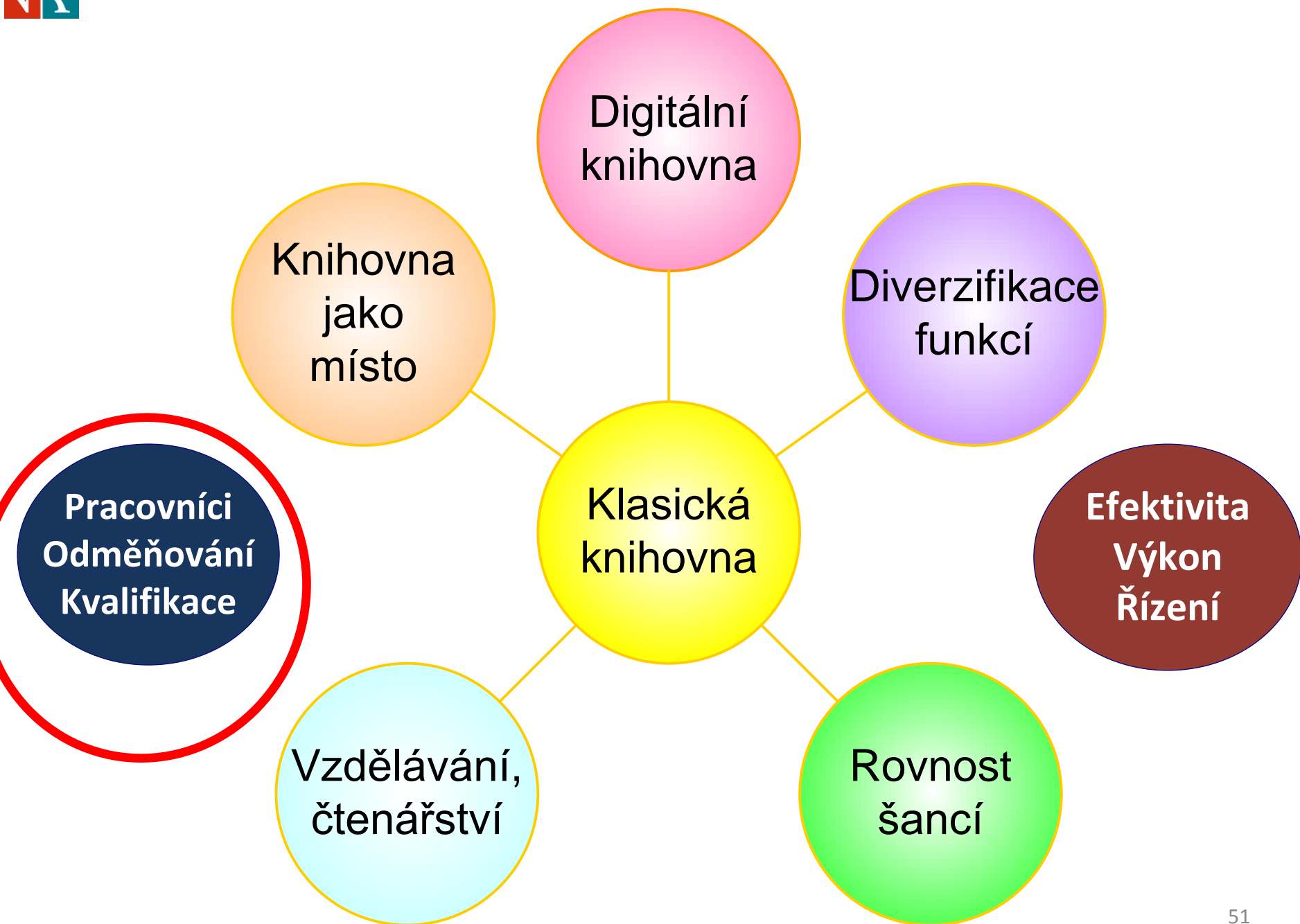
Čím by mohly knihovny zaujmout?

Nikdy nechodili do knihovny

Dříve využívali knihovny

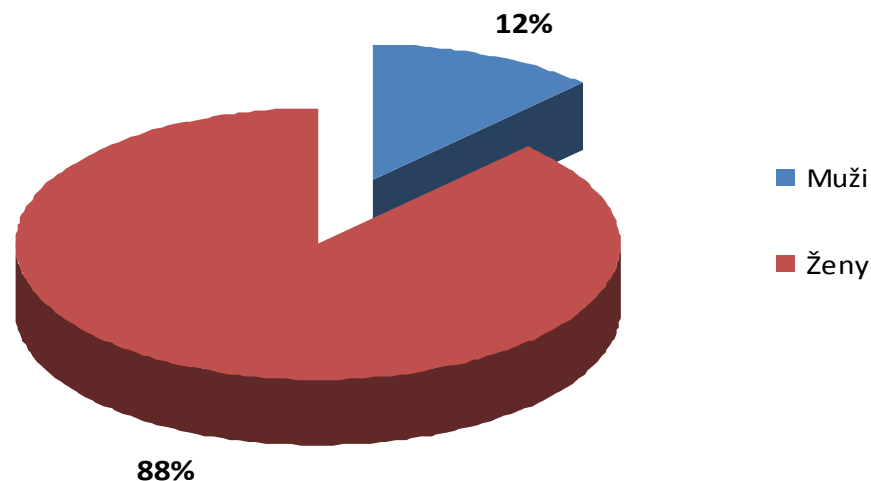

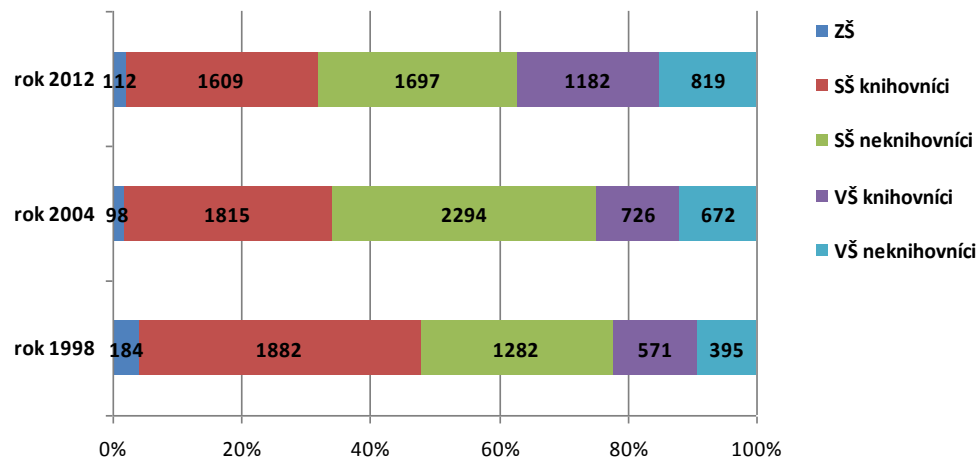
Lidé - pracovníci, lidské zdroje

- ❑ Podporovat celoživotní vzdělávání pracovníků knihoven
- ❑ Intenzivněji využívat dobrovolníky a systém veřejně prospěšných prací.

Složení pracovníků knihoven podle pohlaví

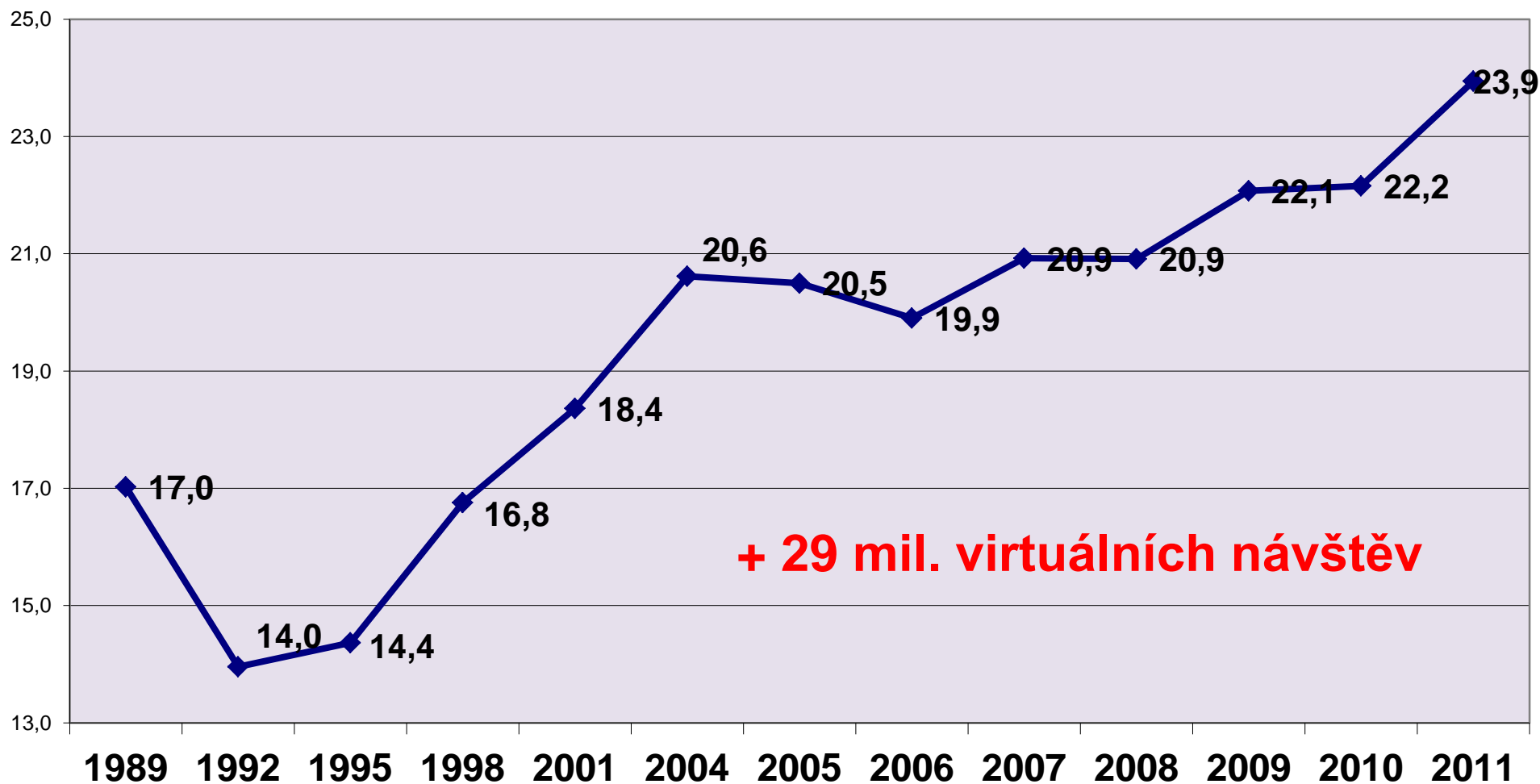
Skladba knihovníků dle dosaženého vzdělání - srovnání

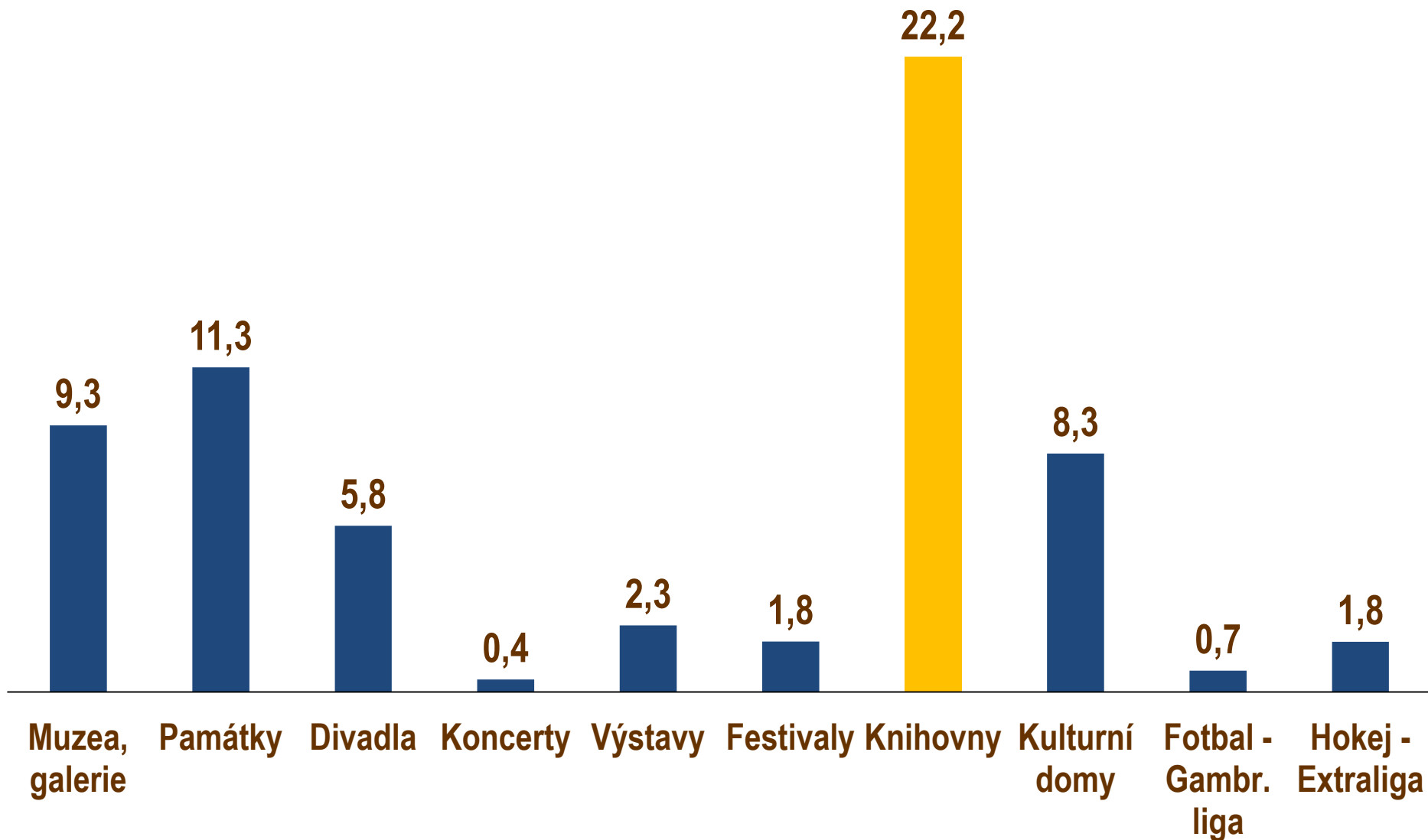
Co je ve strategii nového?

- ❑ **Využití všech možností, které nabízí ICT**
 - **Masová digitalizace – dlouhodobá archivace**
 - **Integrace a propojení všech existujících zdrojů**
- ❑ **Myšlenka centrálních služeb**
- ❑ **Každá knihovna je vstupem do systému a nabízí jeho služby**
- ❑ **Kvalitativně nová úroveň spolupráce**
 - **Katalogizace, sdílení služeb MVS, EDD**
 - **Stanovení odpovědností**

Veřejné knihovny - počet návštěvníků 2011 (mil.)

Počet návštěvníků (mil.) - 2010

Děkuji za pozornost!

<http://www.ukr.knihovna.cz/>

Trendy rozvoje knihoven

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015

Rekvalifikační kurs

20.2.2013

Praha

Vít Richter

Národní knihovna ČR